

گفت وگو با حامد حبیبی، نویسنده، بازیگر و کارگردان نمایش و رادیو، به مناسبت اجرای اولین «رادیوتئاتر» در مشهد

حکمرانی صدا در صحنه نمایش

الهام ظریفیان

گفت‌وگوی روز

اولین «رادیوتئاتر» مشهد این شب ها در پردیس مستقل استاد لطفی مشهد با عنوان «بیخ» اجرا می شود. حامد حبیبی، نویسنده و کارگردان این تئاتر، هنرمندی است که در دو زمینه تئاتر و رادیو رشد کرده و پرورش یافته است. حبیبی از سال ۱۳۷۵کارش را با تئاتر و در محضر استادانی مانند مینایی، مهدی صباغی، حسن چودن، هادی نوری و مصطفی هنرور شروع کرد. از سال ۱۳۸۴ نیز وارد فعالیت های رادیویی شد و از هنرمندانی مانند مرحوم رضا ضابطور درس گرفت. او در چند فیلم تلویزیونی و سینمایی مانند «آسمان هشتم» ساخته حسن نجفی و «به کیودی باس» به کارگردانی جواد اردکانی بازی کرده است. همچنین در مجموعه های نمایشی زیادی در رادیو در مقام بازیگر نویسنده و کارگردان فعالیت کرده است.او اکنون مدیر روابط عمومی و آموزش شهروندی سازمان مدیریت پسماند شهرداری مشهد است. «بیخ»، داستان رزمنده ای را روایت می کند که فردای شب ازدواجش عازم جبهه و اسیر می شود. خانواده گمان می برند او مفقودالثر و شهید شده است. اما پس از هفده سال برمی گرددومی بیند همسرش یانزدیک ترین دوستش ازدواج کرده است. به پهانه نمایش این اثر با حبیبی گفت وگویی کرده ایم که در ادامه می خوانید.

● آقای حبیبی، «رادیوتئاتر» چه تعریفی دارد؟ در این دو کلمه دو وجه دیداری و شنیداری در کنار هم قرار گرفته اند، اما کدام وجه غالب است و مخاطب بیشتر با کدام وجه سرو کار دارد؟

رادیوتئاتر درواقع یکی از زیرشاخه های هنرهای نمایشی و مدیومی از تئاتر است. همان طور که از اسمش پیداست، بخشی تئاتر و بخشی رادیو است. تفاوت های ظریفی بین این دو و همچنین نمایشنامه خوانی وجود دارد. رادیوتئاتر تلفیقی از نمایشنامه خوانی، نمایش رادیویی و تئاتر صحنه است. خیلی از علاقه مندان تئاتر که نمایش های رادیویی را دنبال می کنند، این نمایش ها را همیشه به شکل شنیداری درک کرده اند و هیچ که نتوانسته اند یک نمایش رادیویی را به شکل تصویری ببینند، اما در رادیوتئاتر این فرصت برای مخاطب فراهم است که یک نمایش رادیویی را با افزودنی های دیگری در قالب تئاتر روی صحنه ببیند.

● در نمایشنامه خوانی یا نمایش رادیویی نیز پیام از طریق شنیداری به مخاطب منتقل می شود، اما ویژگی متمایزتر رادیوتئاتر چیست؟ آیا می توان رادیوتئاتر را وجه مشترک مدیوم های نمایشنامه خوانی، نمایش رادیویی و تئاتر صحنه ای دانست؟

در نمایشنامه خوانی هیچ گونه طراحی لباس، اکسسوار و طراحی صحنه ای وجود ندارد. بازیگران روی صحنه می نشینند و اثری را خوانش می کنند، در نمایش رادیویی عنصر صدا غالب است و چیزی که به کمک آن می آید، موسیقی و افکت است. ازسویی، نمایش صحنه ای مؤلفه های خاص خودش را دارد. یعنی علاوه بربیان صدا، شمامیمیک، چهره وواکنش بازیگران راروی صحنه می بینید و دكور و طراحی لباس و حرکت دارد. اما در رادیوتئاتر نظر کارشناسان متفاوت است. بعضی می گویند باید یک نمایش رادیویی را روی صحنه ببرید و بیشتر از عنصر شنیداری استفاده کنید، اما بعضی نیز مخالف این نظر را دارند و می گویند بالاخره مخاطب می خواهد یک نمایش دیداری ببیند، پس جنبه بصری را هم باید اضافه کنید.

● شما درنمایش «بیخ» به کدام نظر پایبند بودید؟ من سعی کردم از نوع دوم بهره ببرم. نظر

من هم بر این است که بالاخره مخاطب می آید تا یک اثری را ببیند. اگر قرار باشد اثری را بشنود، می شود همان نمایش رادیویی. درواقع من از طراحی صحنه نیز استفاده کردم. یک بخش از کار را کاملاً به شکل رادیویی و بخشی را نیز کاملاً به شکل نمایشی اجرا کردم. یعنی در ۵۰درصد کار از میزانشن، حرکت و میمیک چهره استفاده کردم. اما در ۵۰درصد دیگر از سبک و سیاق نمایش رادیویی ولی به شکل زنده استفاده کردم.

● رویارویی شما با عنصر صدا که در این نمایش نقشی محوری دارد، چگونه بوده است؟

در نمایش رادیویی افکت و موسیقی به دو شکل وجود دارد. خیلی ها درنمایش رادیویی افکت های ضبط شده را روی نمایش تنظیم می کنند، اما در بعضی موارد آن افکت به صورت زنده در استودیو اجرامی شود، مانند صدای بازوبسته شدن در، ریختن چای در استکان و هرچیزی که جنبه شنیداری دارد. در این مواقع یک نفر افکتور در استودیو وجود دارد و این صداها را به صورت زنده اجرا می کند. من در این اثر از هر دو سبک استفاده کردم. بعضی افکت ها ضبط شده بود که موقع خودش پخش می شد، اما بعضی هم به شکل زنده توسط یک نفر افکتور اجرا می شد.

● یعنی مثلاً صدای ریختن چای در استکان را همان جاپک نفر اجرا می کند؟

بله. بازیگر در بطری آب معدنی را باز می کند. آن طرف افکتور که یک میکروفون کنارش دارد، صدای بازشدن در بطری را اجرا می کند. یا اینکه بازیگری به بازیگر دیگر حوله می دهد و می گوید صورتت را خشک کن. شاید این خشک کردن صورت صدایی نداشته باشد، ولی ما در رادیو برای همین افکت می گذاریم. به عنوان مثال، طرف دستش را روی لباسش می کشد. این ها را مادر این اثر به صورت زنده روی صحنه اجرا می کنیم.

● در یک تئاتر صحنه ای تماشاگر ممکن است به این صداها توجهی نکند، ولی در «رادیوتئاتر» شما توجه او را به این جزئیات جلب می کنید. درست است؟

بله. دقیقاً. این سبکی است که در آن تماشاگر این روند را می بیند. ما در این سبک علاوه بر حس دیداری، حس شنیداری مخاطب را نیز تقویت می کنیم.

● این جزئیات چقدر برای مخاطب جذاب است؟ تئاتر مادر همه هنرهاست و مخاطب تئاتر قشر خاصی از

جامعه است. مخاطب امروز تئاتر دنبال مدیوم های جدیدی است. «رادیوتئاتر» یکی از مدیوم های جدیدی است که می تواند برای مخاطب جذاب باشد. تاکنون شاید کمترکسی توانسته باشد یک نمایش رادیویی را به شکل زنده ببیند، ولی اینجا مخاطب می تواند یک نمایش رادیویی را ببیند که با تئاتر تلفیق شده است.

● یعنی فکر می کنید مخاطبان «رادیوتئاتر» افشاری حتی خاص تر از مخاطبان تئاتر هستند؟

«رادیوتئاتر» می تواند دایره شمول مخاطبان تئاتر را افزایش دهد. مشهد یکی از شهرهای پیشرو در تئاتر است و حرف های زیادی برای گفتن دارد. بسیاری از استادان تئاتر و سینمای کشور از تئاتر مشهد شروع کرده اند. تئاتر مشهد تئاتری غنی است. با این حال «رادیوتئاتر» در مشهد کار نشده بود. درحالی که در دنیا «رادیوتئاتر» کاملاً جاافتاده است.

● استقبال از کارهای نو مانند «رادیوتئاتر» را چقدر با ورود فناوری های جدید مرتبط می دانید؟ برای مثال می بینیم که در سال های گذشته مخاطبان پادکست خیلی زیاد شده اند و در بسترهای مجازی سبکی از ویدئوهای مد می شوند که توجه روی صداها ی طبیعی است، حتی از این ایده در تیلیفات تجاری خیلی استفاده می شود.

به نظرم این استقبال مخاطبان را می توان شاهدی بر این ادعا در نظر گرفت که رادیو تئاتر حاوی خلایق و نوآوری است و می تواند بخش جدیدی از مخاطبان را به مخاطبان تئاتر اضافه کند، مخاطبانی از نسل جدید که شاید آن تئاتر صحنه ای سنتی خیلی راضی شان نکند. نسل جدید و جوان امروز با رادیو الفت خیلی کمتری دارند، ولی به طرز عجیب و غریبی به پادکست علاقه نشان داده اند. شاید خیلی از جوان ها دیگر کتاب فیزیکی نخوانند و بیشتر به شکل الکترونیکی کتاب بخوانند یا به صورت صوتی به کتاب گوش کنند. «رادیوتئاتر» چون یک شیوه جدید ارائه تئاتر است، می تواند این مخاطبان را به تئاتر جذب کند و قشر جدیدی را به مخاطبان تئاتر اضافه کند.

● هنرمندان چقدر از این شیوه نو در مشهد استقبال کرده اند؟

خوشبختانه در شب هایی که در مشهد اجرا کردیم، خیلی از استادان به دیدن این نمایش آمدند. خیلی از همکاران من در رادیو از جمله تهیه کنندگان، صابرداران، گزارشگران، بازیگران، نویسندگان و کارگردانان رادیو آمدند و کار را دیدند و بازخورد خوبی از آن ها گرفتیم. استادان و هنرمندان تئاتر هم آمدند.

موسیقی رمضان؛ سنت دیرینه اقوام ایرانی

متفاوتی دارد و هدف از آن تقویت نیروی معنوی و سوق دادن روزه داران به سمت نیکی و نیکویی است. ایرانی ها با نغمه های آهنگین و ادوات موسیقی ذکرهای مخصوص ماه رمضان را برای جوانان اجرا می کردند تا آن ها را با واژگان و جملات مقدس و روحانی به سمت خوبی و پاکی سوق دهند. وی افزود، موسیقی رمضان در میان اقوام مختلف، از گوناگونی و ویژگی های خاص خود برخوردار بوده است، خراسانی ها، کرمانی ها، بوشهری ها، کرد ها و ترک ها موسیقی خاص خود را دارند. برای مثال هنوز

در بخش هایی از خراسان و شهداد کرمان، نقاره زنی اجرامی شود و در بوشهر، هنگام سحرآیینی وجود دارد به نام «دم دم سحری» که هنوز هم زنده و جاری است. این هنرمند موسیقی ایران با بیان اینکه رسم نقاره زنی برای رؤیت هلال در ایران به پیش از اسلام برمی گردد، گفت: ایرانی ها ابتدای هر ماه نقاره می زدند تا رسیدن ماه تازه را خبر دهند. در شاهنامه فردوسی هم هجده بار به نقاره زنی اشاره شده است. پس از اسلام این رسم به گونه ای دیگر ادامه پیدا کرد؛ چاووش خوان ها هم آمدن ماه رمضان

ایستگاه خبر

قطعه ای که به امام رضا(ع) تقدیم شد

محمد علیزاده، خواننده پاپ کشورمان، جدیدترین اثرش با عنوان «پناه» را به ساخت امام رضا(ع) تقدیم کرد. پیش از این، قطعاتی از محمد علیزاده در برنامه های ماه مبارک رمضان سال های گذشته منتشر شده بود. این قطعه به عنوان تیتراژ «پناه»،

ویژه برنامه افطار شبکه ۲ سیما، پخش می شود که اجرای آن را مصطفی امامی برعهده دارد. برنامه «پناه» هر شب یک ساعت قبل از افطار به صورت زنده از حرم امام رضا(ع) روی آنتن می رود.

اخبار هنری مشهد

حضور پررنگ هنرمندان مشهدی در تئاتر رضوی

سه نمایش از هنرمندان مشهدی برای اجرا به هفدهمین جشنواره ملی تئاتر رضوی معرفی شدند. هیئت انتخاب آثار هفدهمین جشنواره ملی تئاتر رضوی، متشکل از رضا آشفته، ندا ثابتی، رضا خدادادبیدگی، مجتبی رستمی فر، یعقوب

صدیق جمالی، بهار کریم زاده، کیومرث مرادی، جهانشیرا باحمدی و علی یعقوب زاده، سیزده اثر منتخبشان را معرفی کردند که در بین این آثار، نمایش های «آینه های روبه رو»، نوشته شادی غفوریان به کارگردانی بهار فاضلی را د و «هشت + میلیون» نوشته رضاعراقی به کارگردانی محمد حسن زاده، از مشهد به مرحله بعد راه یافتند. همچنین نمایش «باخته» از نوشته مهدی سیم ریز به کارگردانی میثم نوریان فرد از هنرمندان مشهدی از تهران در این رویداد شرکت خواهد کرد. نمایشنامه «آبگینه» نوشته زنده یاد سعید تشکری از شهر نظرآباد در این جشنواره روی صحنه می رود. هفدهمین جشنواره ملی تئاتر رضوی به دبیری اتابک نادری، بخشی از بیست و یکمین جشنواره فرهنگی هنری امام رضا(ع) به ریاست فرهاد قائمیان است که با محوریت اجرای عمومی آثار در شهرهای محل تولیدشان، از اواخر فروردین تا ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۳ برگزار می شود.

درخشش هنرمندان تئاتر استان در جشنواره «سنگر»

معاون امور هنری و سینمایی اداره کل حفظ آثار و ارزش های دفاع مقدس خراسان رضوی گفت: هنرمندان تئاتر این استان در چهارمین جشنواره ملی تئاتر «سنگر» خوش درخشیدند و صاحب دو مقام برتر شدند. به گزارش ایرنا، مرتضی اسکافی افزود،

نمایش «چه کسی جنگ را آغاز کرد» به کارگردانی یاسر موسی پور از خراسان رضوی در درویش طراحی صحنه و نویسندگی در چهارمین جشنواره ملی سنگر شایسته تقدیر شد. گفتنی است نمایش صحنه ای «چه کسی جنگ را آغاز کرد» برگزیده استان خراسان رضوی است که در رقابت های منطقه ای نیز برتر شناخته شد و به عنوان برگزیده منطقه به جشنواره ملی راه یافت.

چارسوق هنر

پخش «موقعیت مهدی» در سالگرد شهادت شهید باکری

شبکه نمایش سیما در سالروز شهادت مهدی باکری، فیلم سینمایی «موقعیت مهدی» را پخش می کند. به گزارش ایسنا، فیلم سینمایی «موقعیت مهدی» به کارگردانی هادی حجازی فر، جمعه

۲۵ اسفندماه ساعت ۱۹ روی آنتن شبکه نمایش خواهد رفت. داستان «موقعیت مهدی» زندگی شهید مهدی باکری، فرمانده لشکر عاشورا، از زمان ترک مدیریت شهرداری تا شهادت در قامت فرمانده لشکر عاشورا در عملیات بدر را روایت می کند. هادی حجازی فر، ژنل شاهی، وحید حجازی فر، مصومه ربانی نیا، وحید آقاپور و روح ا... زمانی در این فیلم نقش آفرینی کرده اند. این فیلم نخستین بار در ۱۸ بهمن ۱۴۰۰ در چهلمین جشنواره فیلم فجر و در بخش سودای سیمرغ به نمایش درآمد. «موقعیت مهدی» در این مراسم برنده پنج جایزه از جمله سیمرغ بلورین بهترین فیلم شد. «موقعیت مهدی» شنبه ۲۶ اسفندماه ساعت های ۳ و ۱۵ بازنایش می شود.

«کودک شو» ویژه نوروز می آید

ضبط و تصویربرداری مسابقه «کودک شو» ویژه نوروز ۱۴۰۳ با حضور هنرمندان آغاز شده است. به گزارش مهر، «کودک شو» با اجرای ملیکا شریفی نیا قرار است در نوروز ۱۴۰۳ هر شب از شبکه نسیم پخش شود. تدارک ویژه این مسابقه برای نوروز تغییراتی را هم در آن ایجاد کرده است که از جمله آن می توان به حضور چهره های هنری، بازیگران و ورزشکاران اشاره کرد.